

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 1. Qui possint legem interpretari authentice

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

6 n. 101. n. 1. vers. & idem tenet. lib. 1. Barbatus consil. 1. n. 12. vers. ego sequitur. lib. 4. Cardin. consil. 85. n. 4. vers. illud statum Felin. in c. 1. n. 19. vers. alia. cap. 1. de consil. Et quibus omnibus videtur inferri non posse Episcopum abrogare constitutiones factas in Synodo diocesana, nisi ipsa Synodus consentiat, & ita tenet expresse Gallego. Man. Veg. supra.

10 Nilominus probabilis censo posse Episcopum inconsulta Synodo constitutiones synodales abrogare, si id viderit expedire (ratio tamen id expedit) sic colligitur ex Navar. sum. cap. 25. n. 74. & cap. 1. n. 4. de finem Azor illum referente lib. 5. in tit. cap. 15. q. 3. Jauch. lib. 8. de matr. disp. 27. n. 33. Barbosa de potest. Ep. cap. 2. p. allegat. 34. n. 3. Hi omnes docent Episcopum dispensantem in constitutionibus synodalibus absque causa valide dispensare, quia dispensat in constitutionibus a se solo factis: nam clerici, & patochi in Synodo congregati non faciunt constitutiones, sed solum praebeant consilium ad illas faciendas, non ex necessitate, sed ex utilitate, & convenientia, ut prudentius Episcopus procedat. Ex qua ratione fortiter posse Episcopum tales constitutiones abrogare, cum ab eius voluntate solum dependeat.

11 Neque obstant argumenta contraria. Ad primum nego habere votum decilium clericos ibi congregatos, cuius non leae iudicium est solum Episcopum constitutiones subscribere, absque vlla clericorum mentione.

Ad secundum concedo Episcopum esse patrem Synodi, & caput illius, & illius superiorum habentem iurisdictionem legislativam, & coercitivam, quam non habet Decanus respectu Capituli, solum illi conceditur potestas congregandi Capitulum, proponendi, & reuolendi, quod pro maiori parte fuerit decilium.

Ad tertium negamus Episcopum aetati constitutionibus synodalibus alio modo, ac arctatur suis constitutionibus a se factis, quibus solum ex quadam d. contra obligatur.

Ad quartum respondeo cum Roia tom 3. de i. nouissim. Farinazij de i. 34. d. n. 3. pag. mibi 31. negando statutum factum de consensu aliquorum transire in contractum, quando consentiens non exspoliatur, ut necessarius, & quando consentientes non tribuant aliquid statuenti, sicut tribuant forenses venientes ad habitandum in aliquo loco, eo quod illis immunitas concedatur, si venerint, aduentus enim illorum, est quasi quaedam illorum donatio, qua facta reuocari non potest statutum, ve bene tradit Bart. in l. quod semel numero 1. vers. ex quo habet. ff. de decimis ab ordi. facienda. At in supradicta Synodo, neque consensus clericorum, qui ibi congregantur, est necessarius, neque aliquid Episcopo tribuant, aut recipiunt; sed solum se habent, sicut populus qui legem Principis acceptat, vel sicut Regis consiliarij, qui consilium praebent Regi, illamque instruant in lege ferenda, a quibus tamen Rex non necessariò dependet; neque in constitutione legis, neque in illius abrogatione. Sic est dicendum de Episcopo in Synodo diocesana.

PVNCTVM III.

De interpretatione legis.

Interpretatio nihil aliud est, quam declaratio legis ad illum casum esse, vel non esse extensam. Dupliciter autem haec fieri potest, vel ab ipso legislatore, vel a viuis doctis. Si fiat a legislatore, quatenus talis est, vocatur interpretatio authentica. Si fiat a viuis doctis, vocatur doctrinalis declaratio, de quibus glossa in l. si de interpretatione, ff. de legib. Syluest. verbo interpretatio m. 1. Taberna Angel. Saaz. & alij Summis ibi. Decios & Panormit. cap. 1. de postul. praesent. Ut autem cognoscas, quando lex per interpretationem cesset, oportet examinare.

Qui possint legem interpretari, & quo casu interpretatio illis licita sit.

Secundò quae regula seruandae sint in interpretatione facienda.

Tertiò ad quos casus lex extendi, vel coarctari debeat.

§. I.

Qui possint legem interpretari authentice.

- 1 Solus conditor legis, vel illius successor, aut illorum superior potest.
- 2 Proponitur obiectio. Soluitur. Declaratur hanc interpretationem publicandam esse, sicut & legem.
- 3 An declarationes Cardinalium circa Tridentini decreta vim legis habeant? Proponitur non habere.
- 4 Si publicatae sint, vim legis habent.
- 5 Si publicatae non sint, tamen si de illis authentice constat, non habent vim legis. Qui censent.
- 6 Probabilius videtur oppositum.
- 7 Iudicibus inferioribus non licet legem authentice declarare.

1 Respondeo solum conditionem legis aut illius superiorum, & successorem cum interpretari posse: quia solus ille est qui potestatem habet obligandi per illam legem, ac proinde inducendi ex eius declaratione obligationem consistit ex l. fin. Cod. de legibus, ibi leges sicut Imperatori concessum ff. de leg. interpretari solo signum imperio esse oportet, l. in rectoria ff. de praes. stipulat. & cap. 1. n. 1. qu. 1. & cap. inter alios, de sentent. excommunic. & alius quae referuntur a glossa in reg. contra iura de reg. iur. in 6. Azor tom. 1. lib. 5. c. 16. q. 16. Salas de leg. disp. 2. sect. 2. suat lib. 6. c. 1. n. 1.

2 Dices mentem cuiuscunque sibi soli notam esse; ergo solus, qui condidit legem, potest illam certò, & infallibiliter declarare. Ergo non successor, neque eius superior. Hi enim solum illius mentem coniectari possunt.

Respondeo successorem, vt superiorem legislatoris, cum legem aliquam declarat authentice, non tam declarat intentionem personalem primi conditoris, quam sensum, in quo debeat lex deinceps recipi, & obseruari. Et licet huiusmodi sensus forte sit extra mentem primi conditoris, non tollit, quominus dici possit illius legis declaratio, quia in illa lege fundatur. Debet autem haec declaratio publicari ea solemnitate, qua lex, & alia non erit authentica, neque legis obligationem habebit, sed solum erit declaratio doctrinalis, sicut cuiuslibet alterius viui docti, grauitatis tamen auctoritatis, sic Suarez lib. 6. c. 1. n. 3.

Dixi, solum conditorem legis, eius successorem, aut superiorem posse legem interpretari authentice, quia nullus alius in actum superioris habere potest iurisdictionem, sic omnes.

At dubium est, sine aliquibus commissis haec potestas saltem pro aliquo casu?

Et dubitari potest primò de congregatione Cardinalium designata ad declarandam Concilium. Secundò de iudicibus inferioribus.

3 Circa primum de congregatione Cardinalium extat Bulla 7. Sixti V. edita anno 1588, quae incipit In mensa. In qua postquam sibi Pontifex referauit potestatem congregandi Concilium, & res fidei definiendas, subiungit. Cardinalibus vero praesentibus interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, si quando in his, quae de morum reformatione, disciplina, ac moderatione, & Ecclesiasticis iudiciis, & alijs, quae humanae statuta sunt, dubitatio, aut difficultas emerferit, interpretandi facultatem (non tamquam consules) impartimur. Ex quibus verbis constat supradictae congregationi commissam esse hanc facultatem interpretandi leges Concilij Tridentini: illa tamen conditione, vt summus Pontifex consulatur. Hinc ergo oritur dubium, an declarationes huius sanctae congregationis, quae passim circulerunt, vim legis habeant, vel solum sint quaedam declarationes doctrinales, magni ponderis, & auctoritatis?

Videntur quidem, vt doctrinales habendas esse. Primò, quia raro haec sancta congregatio Pontificem consulit: vt testitur Salas disp. 2. sect. 2. pag. 566. vbi ait: Illud vix ex declarationibus impressis, & manuscriptis patet, quod congregatio non semper, sed in raro casu, & in grauioribus, & difficultibus dubijs summum Pontificem consulere solet. Si ergo non seruetur conditionem, sub qua potestas declarandi illi est concessa; non debet conferri eius declaratio vim legis habere. Secundò, quia huiusmodi declarationes fieri inter se pugnant, vt notauit Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 2. n. 6. Ergo nulla est authentica, quae enim ex illis, est authentica interpretatio: non prior: alia non succederet secunda illi contraria. Non secunda, quia non habent potestatem derogandi legem, sed interpretandi factam. Ergo nulli illarum declarationum est necessariò standum. Tertio, si declarationes huius sanctae Congregationis vim legis haberent, deberent solemniter publicari, sicut & communiter dicitur de declaratione authentica ipsius legislatoris: et haec declarationes nec typis mandantur, nec à Pontifice mandantur publicari. Ergo signum est vim legis non fortiri. Quarto, quia multitudine legum, & obligationum viranda est, quoad fieri possit: at si declarationes Cardinalium vim legis haberent, innumerae essent leges Ecclesiasticae, prout innumera sunt responsa huius sanctae congregationis. Ergo dicendum est solum esse declarationes doctrinales: & ita tenet Sanchez libro 8. de matr. disp. 2. numero 10. circa finem. Vasquez idem sententia videtur 1. 2. d. p. 277. cap. vltim. Navar. reclusus à Salas disp. 2. de legibus, sect. 9. numero 4. docet his declarationibus non esse standum.

4 Pro resolutione aduertendum est nos loqui posse de his declarationibus, antequam promulgentur, vel facta illarum promulgatione. Et quidem si aliqua sint solemniter promulgata, nemini esse potest dubium vim legis habere, quia concurrunt in eis omnes conditiones quae pro legis constitutione sunt requiritae, scilicet potestas, & promulgatio.

Neque obstat, si dicas potestatem esse datam ad declarationem doctrinalem, non legislativam: vt sentit quidam vir doctissimus tacto nomine reclusus ab Emanuel Rodtq. 1. tom. 99. regul. q. 11. art. 2. Quis ad hanc doctrinalem declarationem non indigebat Cardinales potestate concessa. Ergo dicendum est potestatem pro declaratione legislatiua illis datam fuisse. Item eadem congregatio censuit has declarationes eam vim habere,

habere, ac si à Romano Pontifice emanasset, prout refert Nicol. Garcia in prefat. de benef. in prefat. ad Lectorem, Salas de legibus, disp. 21, sect. 11, Bonacina disp. 1, quest. 1, punct. 8, n. 4. Sed si à Pontifice declarationes suarum legum promulgatae sint, vim legis habent in omnium sententia, Ergo etiam hae declarationes habent, postquam sunt promulgatae, Neque aduersus hanc conclusionem obstant superiores rationes, quia in his declarationibus, quae publicantur, praesumi non potest omissum fuisse consilium Pontificis, si necessarium erat. Neque aliqua pugnantia, & contrarietas; nam per subsequentem declarationem tolleratur, sicut lex posterior praecedenti contraria abrogat praecedentem.

At si publicatae non sint, etiam si authenticè de illis constet, plures Doctores tenent vim legis non habere, sic docet Bonacina disp. 1, quest. 1, punct. 8, n. 4, et secunda pars. Suarez generaliter loquens de omni declaratione facta à Principe, lib. 6, cap. 2, num. 3, Loeza 1, 2, disp. 18, appendice, circa finem. Salas disp. 2, sect. 9, fine, disp. 10, sect. 9, n. 63, & disp. 21, sect. 1, num. 8. & idem iudicat disp. 21, sect. 1, concol. 1, fine.

Mouentur, quia publicatio est de essentia legis, ita vt declaratio Principis, si vim legis habere debeat, indiget publicatione. Ergo etiam hae declarationes. Quod si obicitur publicationem esse requisitum ad legis constitutionem, non ad illius declarationem, quia declaratio cum ipsa lege à principio inest. Ita fides, ff. de iure hsi.

Respondet quoadmodò Doctores declarationem claram, & certam in se ipsi legi à principio; non autem declarationem in re dubia, & ambigua, & pro qua sunt variae opiniones: hae enim declaratio, vt omnino sequenda sit, publicari debet, si quidem ex publicatione legis non inferatur. Stare enim optime potest lex cum contraria declaratione. Deinde si obicitur Romanum Romanum sequi omnino declarationes Cardinalium, etiam si promulgatae soleant non sint, vt constat ex pluribus declarationibus Romae, quas referunt Salas illa disp. 21, sect. 1, Emanuel Rodriguez, & Bonacina supra respondent videlicet, quia iudicant maximi ponderis, & auctoritatis esse, vt verè sunt, non quia vim legis habeant. Fateor hanc sententiam probabilem esse, siquæ statui posse, dum aliud à Pontifice non delectatur.

Verùm probabilis, & securius censo has declarationes vim legis habere, & astringere in iudicio, & extrà, cum authenticè de illis constat per breue Pontificis, vel per monitorium auditoris Cameræ, vel per epistolam alicuius Cardinalis suo sigillo munitam, vel per transcriptum authenticum ex registro congregationis parte citata & quia huiusmodi publicatio videtur facta in harum legum declaratione ex vi, & consuetudine. Nam licet ex illa publicatione non statim multis innotescat, postquam in multorum notitiam deuenit, & de se apta est deuenire; quod videtur sufficiens ad obligationem inducendam, sic docent Emanuel illa q. 11, art. 2. Salas alios referens disp. 21, sect. 1, fine, Garcia in prefat. de benef.

7. Circa secundum dubium de iudicibus inferioribus, an illis liceat authenticè declarare leges superiores?

Respondet nullo modo licere declarare, ceterum, quod eorum declaratio liget, ac ipsa lex, quia nullibi constat datam illis esse eam potestatem. Bene tamen poterunt secundum rationem Doctorum sensum legem interpretari, & secundum illam interpretationem iudicium ferre, praecipue si Princeps consuli non potest, sic Emanuel q. regul. q. 11, art. 1. Salas disp. 21, sect. 2, & ita de Sylvest. verbo interpretatio, quest. 1. Adde, in rebus facillimis, & minoribus credendum est inferiores Praelatos habere potestatem declarandi legem, non solum doctrinaliter, sed etiam authenticè; quia aliàs nulla legis obsequantia perfecte introduceretur, si passim recurrendum esset ad Principem. Quapropter Constantinus Imperator Plotiano respicit in l. 1. Cod. de relationib. in Cod. Theodosiano; super patris, quae iudiciali sententia decidi non possunt, nostram debes consilium maiestatem, ne occupationes nostras interrumpas cum litigatoribus, legitimum maneat arbitrium à sententia promouendi, sic Emanuel Rodriguez, & Salas supra. Quod credo habere verum, quando agitur de interesse partium, & necessaria est interpretatio ad decidendam litem; possunt enim tunc Praelati inferiores legem prout probabilis videbitur, interpretari, & cogere, vt patres hanc interpretationem sequantur.

§. II.

An cuiuslibet liceat legem doctrinaliter interpretari? Vbi de episcopica.

Cuiuslibet licet hac interpretatio. Pluribus placet non esse licitum à verbis legis deuicere. Si licet episcopica non solum in casu, in quo obseruantia legis iniqua esset, sed etiam in quo esset spoliis. Causa in hac interpretatione debet ad minus esse probabilis

- 5 An, quando prohibetur à lege eius interpretatio, possit fieri hac doctrinaliter? Proponitur dubitandi ratio.
- 6 Solum censetur prohibita interpretatio friuola, & contra mentem legis.
- 7 Aliquando etiam prohibetur interpretatio typis mandata, & ex professo.

1. **F**erè omnes Doctores conueniunt, cuiuslibet licere hanc interpretationem, si eam faciat iuxta regulas, & sensus Doctorum non proprio cerebro innixus; cum enim lex sepe ambiguitatem in sua significatione contineat, neque legislator de facili consuli potest, necessarium erat, vt Doctoribus daretur facultas hanc interpretationem faciendi, l. vnie. Cod. de professorib. l. 1. ff. de origine iuris l. 1. ff. si coram petatur, l. si negotium, ff. de privilegiis crediti, & colligitur satis ex cap. 2. de privilegiis, in 6. & ex proemio decreti. 6. & Clement. in fine, & alia in locis. Regulas autem, quibus hac explicatio facienda est, postea subiiciemus.

2. Difficultas autem duplex est. Prima, an liceat cuiuslibet contra verba legis hanc interpretationem facere? quod est inquirere, an licitum sit vti episcopica, seu emendatione legis vniuersaliter loquentis ob aliquas speciales circumsstantias?

Aliquis videtur non esse licitum à verbis legis deuicere, nisi quando esset iniqua obseruatio, sic videtur tenere D. Thomas 2. 2. quest. 110, art. 1, & ibi Caietan. Sotos lib. 1, de iustit. quest. 6. & 8. Corduba 4. 2. p. 6. 9. n. 8. Ratio est, quia episcopica est emendatio legis in eo casu, in quo lex peccat, vt conitat ex Aristotel. communiter recepto, 5. ethic. c. 10. Sed lex non peccat, cum non obligat ad aliquid iniquum. Ergo nequit emendari, nisi quando iniquum esset illi obedire.

3. Nihilominus tenenda est communis sententia, à qua nec D. Thomas dissentit, non solum licitum esse vti episcopica, in casu, quo obedire legi esset iniquum, sed in casu, quo esset nimis graue, & difficile, propter aliquod graue damnum inde resultans: quia iam tunc peccat lex, si ad remota difficilem velit obligare, legum enim Dei suauis est, & onus eius leue. Ergo nunquam leges censentur ita duram obligationem imponere. Optime interpretari quis potest non habere legislatorem tunc voluntatem obligandi; hac enim ratione ieiunia Ecclesiastica interpretamur non obligare, si agerentur labores; neque praecipuum audiendi Missam, si damnum graue honoris, vitæ, aut rei familiaris inde timeat. Sic latè suat. lib. 6. cap. 7, n. 9. & seqq. vbi extendit doctrinam, non solum, quando sequitur graue damnum ex obseruantia legis in rebus acquisitis, sed etiam in acquirendis; quia lucrum cessans iustum, & graue, damno, moraliter loquendo, aequiparatur, vt constat ex l. vnie. C. de sententiis, qua pro eo, quod inuestit, preferuntur, in fine. Quare si ex obseruantia legis, v. g. festi, amittitur occurrentem occasionem magni lucri, ab obseruatione festi cessare poteris; & iuste interpretaris ibi nolle legislatorem obligare.

4. Aduertendum tamen est in hac interpretatione facienda causam excusantem debere esse ad minus probabilem; vel quia probatur Doctoribus, vel quia firma ratione fulcitur, iuxta dicta de sententia probabilis. Posita autem hac probabilitate, rectè poteris interpretari illo in casu te obligatum non esse. Maior difficultas est, quando hanc probabilitatem non attingit excusans causa, sed haeres dubius, an casum illum comprehendere voluerit legislator? Cui difficultati dicendum est: si consuli potest superior, non posse contra legis verba facere, quia iam habes remedium deponendi dubium; si verò dubius sis, an poterit superior comprehendere, & verbis legis comprehensus sit, regulariter verbis legis est standum: neque licitum tibi erit interpretari non esse obligationem, quia lex possidet. Sic Salas alios referens disp. 21, sect. 2, n. 35. Vide quæ dicta sunt de dubia conscientia, p. 8. & seq.

5. Secunda difficultas est. Quando per aliquam legem prohibetur eius interpretatio, an liceat tunc Doctoribus interpretationem doctrinalem facere? Ratio dubitandi est, quia illa prohibitio alicuius effectum habere debet, sed non potest habere alium, nisi hanc interpretationem prohibeat. Ergo hæc censetur prohibita. Minorem probò; quia interpretatio authentica, & necessaria, & quæ vim legis haberet, iam ipso iure, & ratione naturali erat omnibus extra legislatorem prohibita. Interpretatio autem friuola, & inanis per se ipsam est excusata. Restat ergo, vt solum interpretatio probabilis, & doctrinalis prohiberetur.

6. Respondet, regulariter loquendo, quoties in aliqua lege prohibetur interpretatio, solum prohibere interpretationem friuolam, & quæ est contra mentem legis. Sic docet Salas disp. 21, sect. 2, fine. Saa verb. interpretatio, in vtraque editione, n. 4. quod colligitur ex Trident. sess. 4. decreto de visu sacrorum librorum; vbi prohibetur ficti interpretatio contra eum sensum, quem tenent, & tenet sancta mater Ecclesia, quare si quis præter consensum Patrum, non tamen illi contrarium Scripturam interpretetur, huic prohibitioni non aduersatur, sic Barnes 1. p. q. 1. art. 10. dub. 6. Azor 1. p. lib. 8. cap. 2, quest. 3, & approbat August. Batbola in remissionib. Conclij illo in loco. Neque obstat

DE
MASTRO
PALAZO
TOM.
II
LIB.